

[W] sprawie o uchylenie wyroku sądu polubownego sąd bierze z urzędu pod rozwagę tylko jedną z podstaw skargi, a mianowicie podstawę przewidzianą w art. 712 § 1 pkt 4 k.p.c., tj. czy wyrok sądu polubownego nie uchybia praworządności lub zasadom współżycia społecznego. Oznacza to, że wszystkie inne podstawy skargi, w tym i tą, że nie było zapisu na sąd polubowny, albo gdy zapis był nieważny lub utracił moc (art. 712 § 1 pkt 1 k.p.c.), sąd rozważa tylko wówczas, gdy zostały powołane w skardze (skarga została na nich oparta).

**Wyrok Sądu Najwyższego
z dnia 21 grudnia 2004 r.
I CK 405/04**

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tadeusz Żyznowski (przewodniczący)

SSN Marek Sychowicz (sprawozdawca)

SSA Wojciech Kościółek

w sprawie ze skargi Związku Harcerstwa Polskiego z siedzibą w Warszawie przy uczestnictwie „I. Polska” Spółki z o.o. o uchylenie wyroku Sądu Polubownego, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 21 grudnia 2004 r. kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 3 lutego 2004 r., sygn. akt [...], oddała kasację; zasądza od Związku Harcerstwa Polskiego w Warszawie na rzecz „I. Polska” Spółka z o.o. kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 3 lutego 2004 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację Związku Harcerstwa Polskiego z siedzibą w Warszawie (dalej – „ZHP”) od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 20 lutego 2003 r., oddalającego skargę tegoż Związku o uchylenie wyroku sądu polubownego z dnia 18 kwietnia 2001 r., którym zasądzona została od ZHP na rzecz „I. Polska” sp. z o.o.

kwota 422 992,71 złotych z odsetkami ustawowymi i kosztami postępowania. Zasądzona kwota stanowi zwrot nierozliczonych zaliczek, które Spółka „I. Polska” wpłaciła ZHP na poczet spodziewanych dochodów ze sprzedaży czasu reklamowego na antenie Rozgłośni Harcerskiej w ramach wykonywania zawartej pomiędzy stronami w dniu 16 sierpnia 1994 r. umowy pod nazwą „O sprzedaży środków przekazu”.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko zajęte w sprawie przez Sąd pierwszej instancji i uznał, że nie zachodzi powołana w skardze podstawa uchylenia wyroku sądu polubownego polegająca na tym, iż rozstrzygnięcie nim dokonane uchybia praworządności lub zasadom współżycia społecznego (art. 712 § 1 pkt 4 k.p.c.). Zdaniem Sądu Apelacyjnego uwzględnienia skargi nie uzasadnia też zarzut, że zapis na sąd polubowny był nieważny, albowiem sporządzony został przez pełnomocnika ZHP legitymującego się jedynie pełnomocnictwem ogólnym. Okoliczność, że zapis został wielokrotnie potwierdzony przez Naczelnika ZHP, reprezentującego ten Związek – co według Sądu Okręgowego czyniło ten zarzut niezasadnym – jest w ocenie Sądu drugiej instancji bez znaczenia, ponieważ powołanie się na nieważność zapisu, jako na podstawę uchylenia wyroku sądu polubownego, jest nieskuteczne, gdyż dokonane zostało z naruszeniem ustawowego terminu (art. 713 i 714 k.p.c.). Mianowicie odpis wyroku sądu polubownego doręczony został skarżącemu w dniu 1 lipca 2001 r., a na podstawie skargi przewidzianą w art. 712 § 1 pkt 1 k.p.c. skarżący powołał się w toku postępowania toczącego się na skutek jego skargi, dopiero w dniu 3 czerwca 2002 r.

Wyrok wymieniony na wstępie zaskarżył kasacją Związek Harcerstwa Polskiego. Jako podstawa kasacji powołane zostały „te same przepisy prawa, które zostały wymienione w apelacji”, a ponadto art. 2, 7, 175 § 1 i 177 Konstytucji RP „w szczególności” przez przyjęcie, że sąd rozpoznający skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego nie ma obowiązku badać także z urzędu istnienia i ważności zapisu na sąd polubowny, art. 368 § 1 w zw. z art. 715 k.p.c. przez uznanie, że część zarzutów zawartych w apelacji nie jest właściwa dla apelacji od wyroku sądu oddalającego skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego, art. 378 § 1 i art. 328 § 2 k.p.c. przez pozostawienie bez rozpoznania części – istotnych z punktu widzenia skarżącego – zarzutów zawartych w apelacji oraz art. 714 k.p.c. „wobec braku ustalenia, iż naruszenie przez sąd polubowny przepisów prawa materialnego lub formalnego podlega ocenie przez sąd powszechny rozpoznający skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego niezależnie od zarzutów zawartych w takiej skardze, o ile tego rodzaju naruszenie przepisów prawa uchybiałoby zarazem praworządności lub (i) zasadom

współzycia społecznego.” Skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Spółka „I. Polska” wniosła o oddalenie kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Stosownie do art. 393³ § 1 pkt 2 k.p.c. kasacja powinna zawierać przytoczenie podstaw kasacyjnych. Warunku tego nie spełnia zawarte w kasacji odesłanie do zarzutów, na których oparta została apelacja. Dlatego za podstawę rozpoznawanej kasacji nie można było przyjąć naruszenia „tych samych przepisów prawa, które zostały wymienione w apelacji.”

2. Sąd rozpoznający skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego nie rozpoznaje ponownie sprawy, w której sąd polubowny wydał wyrok. Kognicja sądu w takiej sprawie jest ograniczona tylko do zbadania, czy zachodzi powołana w skardze jej podstawa, którą może być jedna z okoliczności wymienionych w art. 712 § 1 k.p.c. i z urzędu sąd bierze jedynie pod rozwagę, czy wyrok sądu polubownego nie uchybia praworządności lub zasadom współzycia społecznego (art. 714 k.p.c.). Tym zasadom podporządkowane jest nie tylko postępowanie przed sądem pierwszej, ale także i przed sądem drugiej instancji. Zasadnie więc postąpił Sąd Apelacyjny rozpoznając sprawę tylko w granicach tych zarzutów apelacji, które mogły być podniesione w ramach postępowania o uchylenie wyroku sądu polubownego.

Należy dodać, że zarzut, iż uznanie przez Sąd Apelacyjny części zarzutów zawartych w apelacji za niewłaściwe dla apelacji od wyroku sądu oddalającego skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego, skarżący sformułował jako zarzut naruszenia art. 368 § 1 w zw. z art. 715 k.p.c. Jednakże zarzut taki, ze względu na treść wymienionych przepisów, nie stanowi o ich naruszeniu. Artykuł 368 § 1 k.p.c. określa mianowicie wymagania formalne, jakie powinna spełniać apelacja, według zaś art. 715 k.p.c. postępowanie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego odbywa się według przepisów o postępowaniu w pierwszej instancji.

3. Nierozpoznanie przez sąd drugiej instancji wszystkich zarzutów apelacji może stanowić naruszenie art. 378 § 1 k.p.c., a brak wskazania przyczyn takiego postępowania może stanowić naruszenie art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i uchybienie takie może stanowić podstawę kasacji, jeżeli mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 393¹ pkt 2 k.p.c.). Jednakże rozpoznawana kasacja, pomimo obszerności jej uzasadnienia, nie wskazuje

jakie zarzuty apelacji zostały pominięte przez Sąd Apelacyjny ani też nie przekonuje, że jest to uchybienie mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Podkreślenie, że nierozpoznane zarzuty apelacji są istotne z punktu widzenia skarżącego, nic w tej mierze nie wyjaśnia.

4. Przepis art. 714 k.p.c. zawiera jasną normę. Stanowi ona, że sąd jest związany podstawami skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, bierze jednak z urzędu pod rozwagę, czy wyrok nie uchybia praworządności lub zasadom współżycia społecznego. Jednoznacznie wynika z niej, że **w sprawie o uchylenie wyroku sądu polubownego sąd bierze z urzędu pod rozwagę tylko jedną z podstaw skargi, a mianowicie podstawę przewidzianą w art. 712 § 1 pkt 4 k.p.c., tj. czy wyrok sądu polubownego nie uchybia praworządności lub zasadom współżycia społecznego. Oznacza to, że wszystkie inne podstawy skargi, w tym i ta, że nie było zapisu na sąd polubowny, albo gdy zapis był nieważny lub utracił moc (art. 712 § 1 pkt 1 k.p.c.), sąd rozważa tylko wówczas, gdy zostały powołane w skardze (skarga została na nich oparta)**. Przyjmując, że w rozpoznawanej sprawie sąd nie miał obowiązku wziąć z urzędu pod rozwagę, czy zapis na sąd polubowny był nieważny, Sąd Apelacyjny nie naruszył więc art. 714 k.p.c. Nie naruszył też powołanych w kasacji przepisów Konstytucji RP. O takim naruszeniu można by mówić tylko wówczas, gdyby art. 714 k.p.c. był sprzeczny z tymi przepisami. Tak jednakże nie jest. Istnienie sądownictwa polubownego i możliwość rozstrzygnięcia spraw przez sądy polubowne mieści się w ramach demokratycznego państwa prawa, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP). Przysługiwanie stronom skargi do sądu powszechnego o uchylenie wyroku sądu polubownego (art. 712-715 k.p.c.) i orzekanie o wykonalności wyroku sądu polubownego oraz ugody zawartej przed tym sądem przez sąd powszechny (art. 711 § 3 k.p.c.) powoduje, że w sprawach rozpoznanych przez sąd polubowny spełniony jest warunek konstytucyjny sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne, jeżeli ustawa nie zastrzega właściwości innych sądów (art. 177 w zw. z art. 175 ust. 1 Konstytucji RP). Ograniczenie kognicji sądu powszechnego do kontroli wyroku sądu polubownego w ramach podstaw określonych przez ustawę, na których może być oparta skarga o uchylenie wyroku, a z urzędu – jedynie do badania, czy wyrok nie uchybia praworządności lub zasadom współżycia społecznego (art. 714 k.p.c.), nie narusza art. 2 Konstytucji RP.

5. Stosownie do art. 705 § 2 zd. drugie k.p.c. sąd polubowny nie jest związany przepisami postępowania cywilnego. Z art. 711 § 3 i art. 712 § 1 pkt 4 k.p.c. wynika, że sąd polubowny nie jest również związany przepisami prawa materialnego i przy rozstrzygnięciu

sporu może kierować się wycuciem prawnym, pod warunkiem jednak, że wydany wyrok nie uchybi praworządności lub zasadom współżycia społecznego. Naruszenie prawa materialnego przez sąd polubowny w zasadzie nie może więc stanowić przyczyny uchylenia wyroku sądu polubownego. Może zaś być taką przyczyną jedynie wówczas, gdy jest naruszeniem prawa, które doprowadziło do wydania wyroku uchybiającego praworządności lub zasadom współżycia społecznego.

Jak wynika z uzasadnienia kasacji skarżący sformułował pod adresem wyroku sądu polubownego zarzut naruszenia art. 65 § 2 k.c. Mając na uwadze to, co powiedziano wyżej, nie ma podstawy do podważenia stanowiska Sądu Apelacyjnego, że interpretacja umowy zawartej przez strony dokonana przez sąd polubowny naruszała wynikające z wymienionego przepisu zasady wykładni umów, co doprowadziło do wydania przez ten sąd wyroku uchybiającego zasadom prawa obowiązującego w Polsce (praworządności) lub niesprawiedliwego, uchybiającego zasadom współżycia społecznego. Sąd polubowny szczegółowo rozważył treść umowy zawartej przez strony w dniu 16 sierpnia 1994 r. wraz z załącznikami i dokonał analizy poszczególnych jej postanowień oraz zawartych w nich sformułowań. Miał też na uwadze charakter i cel umowy oraz zamiar, który strony zamierzały osiągnąć zawierając umowę. Ocena umowy doprowadziła sąd polubowny do niewadliwych wniosków, których wynikiem jest wydany przezeń wyrok.

Skoro kasacja okazała się nie mieć usprawiedliwionych podstaw, należało ją oddalić (art. 393¹² k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy postanowił na podstawie art. 108 § 1 w zw. z art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 k.p.c.

Źródło: Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego